

Germanismy v hlučínském nářečí

EVA BĚLINOVÁ

„Pochazam z Kravařa z hausirnickeho rodu. Fater i muter ježdžili po rajchu hausirovač a zarobili se fajne penize. Tymu chčeli, abych začala hausirovač i ja. Co to obnašalo? Chodžič po domoch a prodavač belejake zboží. Korale, krajkove šnuptychle, svate obrazky nebo gardyny. Moc se mi to podobało, bo'ch se došč narajzovala a ke vseckymu aj fajně zarobiła.“

Muzejní pedagogové Muzea Hlučínka se s paní učitelkami základní školy v Rovninách rozhodli zanořit se se žáky druhého stupně do vlivů němčiny na místní dialekt. Výsledkem je lekce využitelná např. v zeměpisu, českém jazyce, výchově k občanství a samozřejmě v němčině, určená především pro školy na Hlučínsku nebo Opavsku, ale jistě inspirativní i pro jiné hraniční regiony, kde je němčina běžnou součástí života dětí. Čtěte náš seriál Za horizontem.

„Žák porovná německý jazyk s mateřským jazykem“ je výstupem z RVP/ŠVP, který lekce pomáhá naplnit. Žáci vyhledají v textu germanismus, přeformulují text z nářečí do spisovné češtiny, obohatí si vlastní slovní zásobu o nová slova.

Lekce ideálně probíhá v expozici hlučínského muzea, pracovní list, karty trimino a různá německá příjmení si můžete stáhnout, stejně jako celý popis, v dokumentech k lekci po zadání jejího názvu do vyhledávače zde: <https://new.ctenarskekluby.cz/za-horizontem/materialealy>

Úvodní desetiminutová aktivita probíhá v expozici a v rámci brainstormingu se žáci zamyslí, co je germanismus, jaké germanismy používají oni, rodiče nebo prarodiče. Pokud si nevědí rady, může pomoci vysvětlit problematiku na anglicismech (chatovat, chillovat...), které jsou dnes už dětem možná bližší.

Na flip dále zapisujeme odpovědi na otázku: „Znáte nějaká německá příjmení?“ Následně obrátíme pozornost žáků na další flip, kde jsme v předstihu vypsali česká slova a různá německá příjmení. Žáci spojují vhodné dvojice slov.

Rozdělí se do skupin po třech, dostanou část fotografie osoby a úkol najít ji v expozici muzea. Jakmile najdou fotografii v expozici, jdou si k lektorovi pro pracovní list obsahující instrukce na dalších 40 minut práce v expozici:

- Najdi v textu germanismy, označ je barvou a vypiš je do tabulky.
- Pokus se najít německý originál (podstatné jméno, sloveso) a pomocí slovníku (v mobilu) jej přelož do češtiny.
- Vše zapisuj do tabulky.
- Diskutujte ve skupině o tom, co je/není germanismus.
- Přepište text z nářečí do spisovné češtiny.

Na dalších dvacet minut se žáci dělí do skupin tak, aby v každé byl jeden zástupce z každé předchozí skupiny. Žáci dostanou do každé skupiny trimino a jejich úkolem je spojit německé výrazy s českými tak, aby vznikl tvar hvězdy.

Následně žáci tvoří žebříček „top“ germanismů – vysvětlí, proč si vybrali zrovna tyto, a zapíší si je do pracovního listu. Všechny skupiny sdílejí své žebříčky a vracejí se k brainstormingu z úvodu lekce: „Slova, která byla napsána na začátku lekce a byla zmíněna během lekce, označte fajfkou. Nové germanismy zapíšte na flipchart jinou barvou.“

UČITELSKÉ ŘEMESLO

A nad jakými texty se žáci dále zamýšleli? Ruku na srdce – rozumíme jim všichni?

- Narodyl jech se v Pjyčču v roce 1883. Jak mi bylo štrnact rokuv, tak fater rozhodli, že se budu učít za mulařa. Něbylo to ajnfach. Kromě murovani zme se učili jak zrobič šalunk, ale tež jak se co nazyva. Naš vercajk totiž neměl česke nazvy. Jak zme cošik zplantali, tak nas majster ordentlich zdrbal.
- Pochadzam ze Vřešiny. Když mi bylo sedymnact rokuv, mušel sem narukovač do německe armady. Zařadali mě ku fligrum, měl sem se stat palubnim střelcem. Dokonce sem stihnul pět seskoku. Pak nas ale dali ku infanterii, bo se vojna chylila ku koncu a už nepotřebovali bombardery. Tak sem se dostal na Ostfront do Kurlandu. Byly tam tvrde boje. Z naši kompanie přežilo jen osm chlapuv. Do zajača my padli až dva dny po vojně. Bylo to 10. maja 1945. V zajaču se nam zle dařilo. Něbylo co zešč a robit my mušeli jak strhani. Raz nam kdošik hodil přes štachel-drat štanglu salamu. Jak zme ale zaraz zjistili, něšmako-

vala vubec dobre, bo byla zkažena. Dodum sem se vratil až v roce 1950.

K reflexi práce se můžete inspirovat otázkami, které jsme se žáky v muzeu použili my. Najdete je v popisu lekce na webu.

Mgr. Eva Bělinová,
Nová škola, o. p. s., v organizaci
vede čtenářský program

Čtenářské kluby

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO
KULTURY

Jak jsme zaváděli vysvědčení s formativním hodnocením

Změny pohledem učitelů

LUCIE ŠTĚBROVÁ

Základní škola Střílky je jedna ze základních škol, které se ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Masarykovy univerzity zapojily do projektu TA ČR Vysvědčení JINAK¹. Smyslem tohoto projektu je vytvořit pilotní design vysvědčení (závěrečného hodnocení) pro základní školy, které umožňuje žákům monitorovat svůj pokrok a výsledky a podílet se na plánování svého učení. Nejprve se v tomto článku zamyslím nad podstatou formativního hodnocení (co, jak a proč formativně hodnotit), následně nad tím, jaký smysl má formativní hodnocení ve výchovných předmětech.

Krok vzad, dva kroky vpřed aneb Valčík s formativním hodnocením pro začátečníky

Jsem učitelka začátečník. Teprve se učím učít, a tedy i hodnotit. Inovativní vysvědčení tak, jak je předkládá projekt TA ČR (Vysvědčení JINAK), budu za pár měsíců psát po čtvrté. Mám-li se držet analogie použité v nadpisu, je to jako učít se valčík. Schéma základního kroku člověk pochopí rychle,

ale chvíli trvá, než pohyb získá na ladnosti. Nepropadám beznaději, nejsem na to sama. Hodně o všem diskutujeme, scházíme se celkem pravidelně na metodických sdruženích, konzultujeme s vedením. I tak zatím pořád spíš šlapu zelí, než abych tančila.

Jestliže se tedy chystáte psát sdělení pro žáky na vysvědčení, vězte, že to není záležitost jednoho týdne. Pokud totiž podceníte přípravu, dopadnete jako já u mého prvního pokusu.

¹ Více informací o projektu na <https://vysvedcenijinak.ped.muni.cz/>.